

АПАРАТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Головне науково-експертне управління

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.:255-40-25, 255-45-01; факс: 255-41-86

До реєстр. № 6486 від 29.12.2021
Народний депутат України
Ф. Веніславський

ВИСНОВОК

на проект Закону України

«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо надання Силам спеціальних операцій Збройних Сил України деяких розвідувальних та контррозвідувальних повноважень для підвищення ефективності ведення руху опору»

Відповідно до п. 2 пояснювальної записки до проекту законопроект спрямований на «розвиток оперативних, бойових і спеціальних спроможностей та досягнення Силами спеціальних операцій Збройних Сил України (далі - ССО) здатності виконувати завдання за призначенням, що забезпечить стримування, стійкість і відсіч збройної агресії проти України, протидію гібридним загрозам, завдяки достатнім розвідувальним, аналітичним можливостям, а також здатності організувати рух опору».

Для досягнення вказаної мети у законопроекті пропонується внести зміни до Закону України «Про розвідку», якими вводиться визначення поняття *спеціальної розвідки*; ССО включаються до *суб'єктів розвідувального співтовариства*; відповідні гарантії соціального і правового захисту поширюються на військовослужбовців ССО, які залучаються до виконання розвідувальних завдань в інтересах руху опору та спеціальних операцій, що є додатковим мотиваційним чинником до виконання завдань за призначенням.

У свою чергу, відповідно до змін до Закону України «Про контррозвідувальну діяльність» ССО набувають повноважень на здійснення розвідувальних заходів у визначених випадках (тобто, контррозвідувальна діяльність здійснюватиметься виключно в інтересах спеціальної розвідки).

Законопроект на момент підготовки висновку не включений до Плану законопроектної роботи Верховної Ради України на 2021 рік, затвердженого постановою Верховної Ради України від 02.02.2021 № 1165-IX.

Головне управління, розглянувши законопроект, висловлює щодо його змісту такі зауваження та пропозиції.

Зауваження і пропозиції загального характеру.

Враховуючи вимоги ч. 5 ст. 10 Закону України «Про Збройні Сили України» про те, що «функції, завдання та особливості діяльності Сил спеціальних операцій Збройних Сил України визначаються законами України», а також з огляду на визначення у Законі України «Про основи національного спротиву» основних повноважень командування ССО та провідної ролі ССО в організації, підготовці, підтримці та виконанні завдань руху опору (ч. 2 ст. 5, ч. 4 ст. 15 вказаного Закону), вважаємо за доцільне внести до Закону України «Про основи національного спротиву» відповідні доповнення щодо повноважень ССО на проведення спеціальної розвідки, розвідувальних та контррозвідувальних заходів тощо.

1. Щодо змін до Закону України «Про розвідку» (п. 1 розділу I проекту; далі у цьому пункті – Закон).

Законопроектом пропонується ч. 1 ст. 1 Закону доповнити новим пунктом 9-1, де дається визначення поняттю «спеціальна розвідка» як «комплекс заходів і дій підрозділів Сил спеціальних операцій Збройних Сил України спрямованих на добування, опрацювання і доведення розвідувальної інформації в інтересах підготовки та проведення операцій військ (сил) оборони, а також підготовки та ведення (підтримки) спеціальних операцій, бойових і спеціальних дій та руху опору, з використанням визначених способів добування відомостей, у тому числі встановлення конфіденційного співробітництва з особами за добровільною згодою».

Насамперед, слід відзначити, що Законом вже встановлено, що ССО є суб'єктами системи воєнної розвідки і складовими розвідувального співтовариства, в межах визначених законодавством повноважень здійснюють спеціальну розвідку в інтересах підготовки та проведення операцій військ (сил) оборони та спеціальних операцій (п. 3 ч. 2 ст. 9 Закону). Крім того, відповідно до ч. 5 ст. 1 Закону України «Про Збройні Сили України» ССО Збройних Сил України відповідно до закону можуть залучатися до виконання розвідувальних завдань.

Отже, внесення запропонованих проектом змін до Закону виглядає логічним та обґрунтованим. Разом з тим, звертаємо увагу на таке.

1.1. Запропоноване у проекті визначення поняття «спеціальна розвідка» не повною мірою узгоджується із вимогами ч. 2 ст. 27 Закону про те, що в особливий період, під час дії воєнного стану, антитерористичної операції або здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії, на тимчасово окупованій території або території, де органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, у районах бойових дій та зонах безпеки, прилеглих до цих районів, *розвідувальні органи* можуть проводити спеціальні розвідувальні операції (спеціальну розвідку).

Адже відповідно до п. 3 ч. 2 ст. 9 Закону правом на проведення *спеціальної розвідки* наділяються лише ССО, які є *складовими розвідувального співтовариства*, але не належать до розвідувальних органів. Зазначені положення чинного Закону пов'язані також і з п. 4 ч. 2 ст. 4 цього Закону (у редакції проекту), згідно з яким ССО Збройних Сил України є суб'єктом розвідувального співтовариства.

При цьому, відповідно до ч. 1 ст. 5 Закону *розвідувальними органами є*: 1) Служба безпеки України; 2) розвідувальний орган Міністерства оборони України; 3) розвідувальний орган центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону.

1.2. У визначенні «спеціальної розвідки», запропонованому в проекті, як і у чинній редакції п. 3 ч. 2 ст. 9 Закону, використовується словосполучення «військ (сил) оборони».

Звертаємо увагу, що вказане словосполучення не відповідає термінології інших законодавчих актів. Так, у Законі України «Про національну безпеку України» використовується термін «сили оборони», під яким розуміють «Збройні Сили України, а також інші утворені відповідно до законів України військові формування, правоохоронні та розвідувальні органи, органи спеціального призначення з правоохоронними функціями, на які Конституцією та законами України покладено функції із забезпечення оборони держави» (п. 18 ч. 1 ст. 1 цього Закону).

Крім того, вказане словосполучення використовується щодо «окремих родів *військ (сил)* Збройних Сил України» (ч. ч. 5, 6 ст. 16 Закону України «Про національну безпеку України», ст. 8 Закону України «Про Збройні Сили України», ст. 3 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», ст. 1 Закону України «Про оборону України»). Також вказане словосполучення використовується у значенні «угруповання військ (сил)» (ч. 3 ст. 3, ч. ч. 2 і 3 ст. 21 Закону України «Про основи національного спротиву») тощо.

1.3. Законопроектом пропонується викласти ч. 4 ст. 4 Закону в новій редакції та передбачити, що «Сили спеціальних операцій Збройних Сил України, які в межах визначених законодавством повноважень здійснюють спеціальну розвідку, відповідно до цього Закону можуть проводити *розвідувальні заходи* в інтересах підготовки та ведення (підтримки) спеціальних операцій, бойових і спеціальних дій та руху опору».

На наш погляд, вказаний припис доцільно узгодити із ч. 1 ст. 14 цього Закону, відповідно до якої лише «*розвідувальні органи* для виконання завдань та здійснення функцій, передбачених цим Законом, проводять розвідувальні заходи за межами України та мають право проводити розвідувальні заходи з території України...».

Крім того, згідно з ч. 1 ст. 15 Закону «розвідувальні органи можуть проводити стосовно особи, місця або речі, які перебувають на території України, окремі розвідувальні заходи на підставі рішення суду».

Проте, як вже було зазначено вище, ССО не належать до *розвідувальних органів*, хоча і наділяються правом на проведення окремих розвідувальних заходів. Отже, для уникнення колізій вважаємо за доцільне внести відповідні зміни до згаданих вище положень Закону.

2. Щодо змін до Закону України «Про контррозвідувальну діяльність» (п. 2 розділу I проекту; далі у цьому пункті – Закон).

Законопроектом пропонується ч. 2 ст. 5 Закону викласти в новій редакції та передбачити, що «контррозвідувальні заходи в інтересах забезпечення охорони державного кордону України, посадових осіб, стосовно яких здійснюється державна охорона, *підготовки та ведення (підтримки) спеціальних операцій, бойових і спеціальних дій та руху опору*, можуть проводити розвідувальні органи України, підрозділи забезпечення внутрішньої і власної безпеки Державної прикордонної служби України, Управління державної охорони України та *Сили спеціальних операцій Збройних Сил України*, яким законами України «Про оперативно-розшукову діяльність» та «Про розвідку» надано право здійснювати оперативно-розшукову чи розвідувальну діяльність».

Оскільки, як вже зазначалося вище, Законом України «Про розвідку» навіть в чинній редакції ССО вже надано право здійснювати розвідувальну діяльність, запропоновані проектом доповнення до Закону щодо наділення ССО правом на здійснення контррозвідувальних заходів є цілком прийнятними.

Проте, на наш погляд, доцільно було б розмежувати наведені у ч. 2 ст. 5 Закону (у редакції проекту) цілі проведення контррозвідувальних заходів та органи, які їх мають здійснювати. Адже із буквального тлумачення пропонованої норми можна дійти хибного висновку, що ССО нібито мають право здійснювати контррозвідувальні заходи «в інтересах забезпечення охорони державного кордону України, посадових осіб, стосовно яких здійснюється державна охорона», а Управління державної охорони України – в інтересах «підготовки та ведення (підтримки) спеціальних операцій, бойових і спеціальних дій та руху опору».

Те ж саме стосується запропонованої проектом редакції ч. 2 ст. 6 Закону, де також пропонуємо розмежувати завдання, які мають бути підставами для проведення контррозвідувальних заходів, а також органи, які мають їх виконувати.

Керівник Головного управління

С. Тихонюк

Вик.: В. Попович, О. Петриченко

ЕАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: ТИХОНЮК СВІТЛАНА АНДРІЙВНА
Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA104000008BF77900E1514902
Дійсний до: 28.05.2022 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 16/03-2022/25676 від 28.01.2022

818736